

Vredništvo:

na Travniku št. 277. I. nadstr. (eno
skrbí tudi za razpošiljanje lista):

Prejemajo se za plačilo vsakega
oznanila tudi v neslovenskem jeziku.

Plača se za vsako natise vrste 5
sold, če se oznanilo samo enkrat na-
tise, če dvakrat, 8 sold., če trikrat,
10 s. v. a. — Povrh tega je vsak
krat 50 h. za štampelj.

PREJEMNIK

za domače, slovenske in občne potrebe.

V Gorici, v petek 30. oktobra 1868.

Izhaja vsak petek.

Velja po postu pošiljana za celo leto
3 gold., za pol leta 1 gold. 60 s., za
četrt leta 50 s. Kdor sam po-
stavlja, plača za celo leto samo 3 g. 50
s., za 1/2 l. 1 g. 30 s., za četrt l. 70 s.
Naredilna pisarna in reklamacije naj
se pošiljajo vredništva.

Posamni listi se prodajajo v Gorici
v bukvarnici S. Bohar-jovi na Travniku
po 5 soldov.

Posvet slovenskih prvakov v Ljubljani l. 1866.

(Koniec *).

Obedovali smo skor vsi deložniki „Matičinega“ zborna skupaj v čitavnični dvorani. Po obedu je povabil dr. Bleiweis nekatere nazočih na drugi pogovor. Zbralo se nas je kakih 6—7 mož v tisti mali čitavnični sobici, kjer je „Matična“ knjižnica. Govorilo se je konkretnije kakor poprejšnji večer; sukal se je pogovor posebnost krog združenja Primorskega s Kranjskim in odinega deželnega zbora za to deželo. Bila sta izmed naših pričujoča ig. Černo in dr. Tonkli. Ko se je govorilo o skupnem zboru v Ljubljani, rekel sem jaz, da primorski Lahi v Ljubljano nikdar ne pridejo, in to zaradi predsodkov zoper Kranjce, ki se z lepa ne dajo izruti. Naj bo zbor v Trstu, sem rekel, in snabiti, da se Lahi vdajo. — Kranjskim gospodom ni bilo to všeč; oni so želeli imeti zbor na vsak način v Ljubljani. — (Predno sem šel v Ljubljano smo se pogovarjali z mnogimi tukaj v Gorici o tej stvari in protohtavši vse razmere, prišli do tega, da bi bilo naropportunnejše, ko bi Kranjci iz viših ozirov same sebe premagali in svoje poslance v Trst pošiljali; tega menjenja so bili tudi nekateri kranjski Slovenci, kateri že dolgo na Primorskem prebivajo in tukajšnje razmere poznajo. Trst — kot Kosmopolitično mesto — se nam je zdel vsem naroppravnišči kraj za skupni zbor kranjsko—primorski, t. j. za Kranjsko, Goriško, Trst in Istro]. — Vsebh pogovora v „Matični“ knjižnici pa ni bil nič ugodniši, kakor tisti večer poprej „pri raku“, razšli smo se brez pravoga porazumka. Sicer pa bi bilo vse zastoj, naj bi se bili še tako lepo porazumeli, kajti, v tem ko smo se mi o združenju Kranjskega in Primorskega menili, bilo je to že „überwundener Standpunkt.“ Zvedel sem namreč drugi dan iz zanesljivega vira v Ljubljani, da meseca avgusta je bilo omenjeno združenje res že gotova reč, toda mrtvo rojeno dete. Nek visokoroden in v naj viših krogih dobro znan Goričan je neki vse podrl in to opiraje se na razlog zgodovinskega Goričanstva.

Iz razloženega posname lahko dopisnik „Slov. Naroda“, kaj in kako sem jez o predlanskem posvetu prvakov v Lj. govoril. Temu pa, kar sem rekel, sta pritrčila tudi ona dva nazoča Goričana.

Vse drugo, o čemur sva se popoldne v Šiško gredé z dr. Vošnjakom pogovarjala, ali pa, kar smo mi Goričani med seboj govorili o vtisih „Matičine“ seje, zvečerne veselice v čitavnici in poznejših reči v čitavnični gostilnici, ne spada več sem. Samo to naj še omenim, da gledé na združenje Pr. s Kr. so štajarski domoljubi rekli, da oni niso sicer zadovoljni z njim, bati pa da se nam ni treba za štajarske Slovence. Oni da bodo zahtevali v svojem zboru in od vlade enakih pravic, kakor jih dobi združeno Kr.—Pr.; če se jim odrečejo, da bodo začeli tirjati združenja s Kranjskim itd. Tega pa se ne morem prav spomniti, kje in koda, ali namreč javno „pri raku“, ali v „Matični“ knjižnici ali pozneje privatno so to taktiko napovedali.

Tiste, kateri mislijo, da se je ideja slovenske skupine, ali zedinjeno Slovenije še le letos in morda pod taborskimi odri spočela, najh koncu opomnim, da toni tako. Ta ideja je stariša. To je naravna misel, ki se sama od sebe vsili vsakemu prenišljiveemu domoljubu. Ona se je razodevala kakor je znano že l. 1848; ona tiči v Kozlerjevem zemljevidu, ona se je preudarjala,

kakor sem povedal tudi l. 1866. Ko bi smel tako reči, bi rekel: Udri ga, kdor je tej misli nasproten. Ali malo manj nespametno je, prezirati ali celo ne misliti na zadržke, ki se našemu vzoru vpirajo. Eden naj večih zadržkov in sicer še večji nego l. 1866 so primorski Lahi. l. 1866, koj po vojski, bi bila pogumna politika lahko tabula—o rasa—o iz njih naredila; tako so bili potrpi, da bi se bili tej osodi brez posebnega vpora vdali. Zdaj ni lahko mogoče, kaj takega storiti; nezastlššana predrznost opirajoča se na postavu (§ 19!) pridobiva pečico Lahov neko važnost, kakor da bi bili zraven Nemcev in Madžjarov tretji narod v državi.

To je eno, na kar mnogi ne mislijo.

Druga napaka pa, ki se je vrnila v gojitev našega vzora je ta, da se vpije tje v en dan in da drugi za drugim to ponavlja: slovenska „kronovina“, „Slovenija“, „zedinjeno Slovensko“, „slovenska skupina“, „administrativna skupina.“ itd., kakor da bi bilo to vse eno. Ti izrazi, ki se toliko povdarjajo, ne pomenijo vsi eno in iste stvari. Gledé na zadržke in nasprotnike našega namerjanja pa treba, da se zedinimo naropoprej o tem: kaj prav za prav hočemo in potle o tem: kako hočemo. In tu naletimo naropopred na Labe. Toda o teh rečeh drugo. Namen današnjih vrst je, kakor sem rekel, le ta, da sem razložil, kaj sem jaz predlanskim v Lj. govoril. Kar sem pa takrat rekel, velja še zdaj in je še veliko resnejše ko predlanskim. A. M.

Državni zbor

Med raznimi strankicami ali klubi zbornice poslancev je zdaj nekakšno mešanje in gibanje; gre namreč za to, da bi se napravil en močan klub, kateri bi ustavo in ministerstvo podpiral. Zlití se imajo v ta veliki novi klub trije dosedanji klubi: levičniki, liberalci in južniki (t. j. klub južnih dežel, večidel tiroljski, primorski in dalmatinski Italijani). Po naropnovjših novicah pa so sklenili pooblastenci teh 3 klubov, da naj se ne napravlja nov edin ministerski ali ustavni klub, ampak svetujejo, naj bi pristopili liberalci in južniki k levičnikom; vsem drugim strankicam in posamnim zbornikom pa naj bode na voljo dano; se ali tudi levičnikom pridružiti, ali pa poseben klub n. pr. središčni napraviti. — Združenje liberalcev in levičnikov je že gotovo, južniki niso še pristopili. Srednjiki so Moravci, desničniki pa vsa opozicija, t. j., Poljaci, Slovenci, Tiroljci. In tem nasproti hočejo ustanoviti ustavoljube stranke trden ministerski klub, da ohranijo sebi upliv, ministerstvu pa vlado.

Taka je zunanja podoba zbora dunajskega. Kar se tiče reči, ki jih zbor obravnuje, ali jih bo še le obravnaval, ste naj važnejši nova zakonska postavu (Figulyeva) in postavu zastran brambe. — Zakonska postavu meri na to, da se sleče zakonu ves in vsak verski značaj in da postane zakon sam na sebi državljanska pravna stvar, sicer pa je vsakteremu na voljo dano, to državljansko—pravno pogodbo s cerkvenim (verskim) blagoslovom, pri nas katoličanih s svetim sakramentom posvetiti. Ne le v sili tedaj, ampak vsak zakon bi bil sam na sebi poprej civilni zakon, potle bi se še le opravila poroka v cerkvi; državni oblasti pa bi veljal že sam goli civilni zakon za postavnega in pravnega. Tudi ne pozna ta načrt postavu nikakih cerkvenih in verskih zadržkov. — Da se liberalizem na poli poti ne ustavi, to smo že poprej vedeli, torej ni nam treba se čuditi takim in enakim izdelkom in predlogom. Sicer pa naj ostrejših določb Figulyevega načrta zbor menda ne potrdi. — Načrt nove postavu za brambo je osnovan

po ogerski dotični postavi (ktero je ogerski zbor že sprejel); v zglede, sta jej bila nekaj francoska, nekaj pruska vojaška postava. Posihmal bo moral vsak državljani, da le je za to, vsaj nekoliko časa vojak biti; odkupiti se, ne bo pripuščeno. Dolžnost vojaške službe se začne 1. januarja tistega leta, v katerem kdo (kterikoli dan in mesec pozneje) dvajseto leto izpolni. Vojaška služba trpi 3 leta v liniji ali v pravi, redovni armadi, 7 let pa v rezervi, za armado na suhem ali za pomorstvo (marino),—2 leti za take, ki so službo v armadi prestali in prestopijo med brambovce (Landwehr), in 12 let za take, kateri se vzumejo naravnost k brambovcem brez druge vojaške službe. Načrt te trojne postave (zadevajočo: 1. redovno in rezervno armado; 2. brambovsko armado in 3. črno vojsko (Landsturm), ktero sme sklicati cesar le v sili, kadar ima ktero deželo sovražnik napasti), se pretresa zdaj v pomnoženem odseku. Baron Beust je razodel temu odseku važne reči zaradi nevarnosti, ki utegnejo v kratkem nastati, zato je tirjal za čas vojske 800 tisuč vojakov, za stan miru pa se ima določiti blizo polovica te številke. *) — Za Trst in okolico tržaško ne bodo veljale več izjeme in polajšave, ktere veljajo zdaj. Dobrovčanje in Kotoreci v Dalmaciji, kateri so bili dosedaj redne vojaške službe oproščeni, bodo tudi v prihodnje le kot brambovci služili. — Sejo je imela zbornica poslancev 27. t. m. 188. Od 9. nov. do 12. decembra bo zborovanje odloženo, odsaki pa bodo delali. Medtem se sklicete delegaciji, kateri morate do 10. dec. svoja opravila opraviti, kajti tisti dan izteče ogerskim poslancem oblast (mandat) in bodo potem nove volitve. — Gosposka zbornica na Dunaji ni še začela zborovanja.

Ogled po svetu.

Avstrija.

V Pragi ne bo v kratkem nobenega opozicijskega časnika več; skor vsak dan se bere, da kakoga zaterejo, edina „Correspondenz“ še životari. — Pa ne le časniki so se prepovedali, temuč tudi pastirski listi škotskih škotov, češ, da javni mir motijo!

Iz Trsta. Okolica tržaška se zanimivo giblje. Tako krepko se je vstopila zoper svoje nasprotnike, da se mora svet čuditi njenemu pogumu. Dvoje reči je imela te dni na dnevnem redu: Šole in odtrganje od mesta.

Znano je že davno in od meseca julija sem tudi slepecem očitno, kam neka stranka v Trstu meri; okoličani dobro vedo, kakšna bi bila njihova osoda, ko bi šlo predrznim tem ljudem vse po godu. Gnjezdo te stranke pa je v mestnem starešinstvu in municipiju. Ta mestna gosposka je med družim vse učiteljske službe v mestnih in okoličnih šolah na novo razpisala z namenom odpraviti narpoprej vse duhovne, ki so bili dosihmal vodje, in potle vse tiste učitelje, kateri ne znajo ali nočejo vode na municipijev malin napeljavati. V mestu se jim je izšlo vse po sreči. Nekaj časa pozneje so poskusili svojo prekanjeno taktiko tudi v njim podložni okolici. Postavili so po vseh slovenskih vaseh veči del nove učitelje, sicer Slovence po rodu, pa sploh take, o katerih je lahko prerokovati, da jim bo bolj mar, da se prikupijo laškim gospodom starešinam, nego da bi slovenščino gojili. Povrh tega so novoimenovani učiteljem naložili dolžnost, da se morajo v dveh letih preskušnji iz italijanščine podvreči. Da jih ni nič bram, svoje namere zakrivati, pokazalo se je o tej priliki iz tega, da so odstavili vse tiste poprejšnje učitelje, kateri so sloveli kot slovensko-narodni. (Vrednika „Primožčevega“ g. Plano-a, učitelja pri sv. Ivanu, so neki brez pokojnine odstavili Vr.) — Slovencem okoličnim, kateri zlasti od julija sem na vsako stopinjo Lahov pazijo, da se škode obvarujejo, se je zdelo to enmalo preveč: začeli so se tej pogubljivi naredbi vstavljati. Oni protestujejo zoper vsiljene učitelje in so sklenili, da ne bodo pošiljali svojih otrok k njim v šolo. Ker pa brez šole biti ne morejo in nočejo, bili bi prisiljeni družim učiteljev iskati, pa jih tudi plačevati; in ker od mestnega municipija poslani učitelji tudi orglati ne znajo, morale bi občine si tudi še orglavce posebej najemati. To

bi bili stroški, ki bi jih imeli povrh navadnih davkov, ki jih v mestno denarnico plačujejo. Zatorej so prprej deželni poslanci, 22. t. m. pa tudi vsi okolični župani napravili očitbo in prošnjo na visoko c. k. namestništvo, v kateri — razloživši svoj stan in namere mestne gosposke — prosijo, naj bi vlada jih varovala in sklepa mestnega starešinstva ne potrdila *), ampak vse pustila, kakor je, dokler se okolični zastopniki o tej stvari določno ne oglašé.

V isti seji (22. t. m. v Rojani) so okol. zastopniki tudi sklenili ločitev tržaške okolice od mesta in napravilo posebnega županstva, češ, da to ni zoper osnovno državno postavo. — Gledé na okolični batalijon se je sklenilo prositi, naj bi ostal kakor je; častniki (oficirji) pa naj bi se jemali iz c. k. armade, toda v vojaških rečeh izvedeni, zanesljivi, skušeni in slovenskega jezika zmožni. Sprožil je ta nasvet posl. Primožič; sprejet je enoglasno. Dotično prošnjo podpira 20 razlagov, kateri se sučejo sploh krogu tega, da že od l. 1848 meri mestni zastop na poitalijančenje okoličanov, okolica pa da se tej ideji vpira; od tod arid italijanske mestne gosposke zoper okolične Slovence.

Vnel se je poslednjič živahen razgovor zaradi vprašanja, ali se ima peticija po c. k. namestništvu na Dunaj poslati, ali pa, ali jo ima nesti posebna deputacija naravnost presvetlemu cesarju. G. Nabergoju se je zdelo primerno, podati jo namestništvu, g. Primožič pa je hotel, da bi se poklonila naravnost cesarju; sklenilo se ni zastran tega še nič.

7. oktobra se je odprla v Barkoli čitalnica. Vdeležilo se je te veselice kakih 500 oseb; pevskih zborov je bilo troje; rojanski je bil prišel z narodno zastavo. Zarad tega in zarad Bog si ga vedi česa, kar je od mestne gosposke poslani vladni komisar g. Bratič (kteri še slovenski dobro ne zna) v govorih zavohal, se je pričela neki sodnijska preiskava, v ktero pravijo, da je zapleten tudi g. Oegnar, ki je drugi ali prav za prav — razun začetnega govora predsednikovega — edini govor imel.

Ogersko. V kratkem bo razpravljjal ogerski zbor načrt postave zastran ravnopravnosti narodov ogerske krone. Ravnopravnost bo, pa taka, da Madžjar bo gospodar in njegov jezik vladni in privilegjeni. Srbi ogerski merijo na napravo narodnih skupin. — Zvonec nosi novica, da je madžjarski modrijan Deak ni davno svoj glas povzdignil za nadaljni obstoj duhovnih zakonskih sodnij, češ, da to ne gre, da bi se katoličani silili ravnati se po postavah, ki so njih veri nasproti. To je osupnilo dunajske liberalce in kričavce, kateri mislijo, da se Avstrija ne more osrečiti, nego po tistih zbrušonih ustavnih načelih, ki se pometajo po kotih družim liberalnih zbornic po svetu.

Dopisli.

V Medani 22 okt. Nočem se vtikati v obširniši popis slovenskega taborja pri Šempasu; prepustil sem to zmožnišim peresom rodoljubnih pisateljev. Samo naj omenim nek dogodek, ki se je našim taboritom pripetil, ko so se z zastavo domu vernili. Bilo je kakih 15 naših fantov, ki so se s spravljeno in povito zastavo okoli 9. ure v noč mirno domu povračali skozi kraj, ki je bil od gosposke odkazan. — Ko pridejo na živinski trg, pridružita se jima dva vojaka prostaka ter pozdravivši jih zakličeta „živili Slovenci“ in jih sprejmeta naprej proti mestu. Ali komaj prideta do neke krčme pri živ. trgu, bližajo se jim 4 vojaki podoficirji, ter mahaje po kamnju in ob tla z golimi sabljami napadejo našo zastavo in sekaje jo z ojstrino po gorejni strani, hočejo jo s silo fantom iz rok izviti. Naši jo trdno držijo, in podajo se spremljeni od vojakov v bližnjo gorj omenjeno krčmo. Tu je bil nek višji oficir z drugim gospodom, pogleda zastavo, ter velita jim, da naj brez straha odidejo. Pa komaj storijo nekaj korakov naprej, kar ugledajo za seboj drhal ponočnjakov kričečih „Abbasso quella bandiera.“ Ali k sreči, da so bili vojaki malopridnežem koj za petami, da so jih

*) Za letos pa se ima nabrati 97 tisuč novincev; naše cislantnske dežele jih dajo 56 tisuč. Vr.

*) Namestništvo je nove učitelje potrdilo, češ da so sposobni za službo. Zastran prošnje okoličanov pa zahteva namestništvo od mestne gosposke pojasnil. Vr.

hitro razkropili. Pa tudi naprej gredé po oski ulici proti Kornju so se slišali posamni glasovi „abbasso la bandiera“, ali drugega se dalje ni pripetilo. Takó se je Modanska zastava brž ko ne nar bolj preganjena med sestricami njenimi, ranjena sicer, pa ponosna domu vernila, ker se je edina z nasprotno laško stranko mogla boriti za narodnost svojo.

Kar se tiče taborja, moram po pravici priznati, da so bila Brda med slovenskimi kraji, žalibože, nar manj zastopane. Ali tega je bilo krivo, da je gosposka iz prevelike skrbljivosti razposlala ukaze, ki so prepovedavali skozi mesto ili, zastave in znamenja nositi itd. To je pripomoglo da so bili nasprotniki naši še bolj predrzni, da so ljudi plašili, jim žugali, da jih bodo pobili, ja celo v neki vasi blizo Gorice čuje se da so neki Lahoni po hišah hodili, ter ljudi z žuganjem od vračali. To je torej poglaviti vzrok, da od naših krajev ni bilo toliko ljudi, kakor je bilo želeti. Ali naj si bodo temu kakor hoče, ni nam žal, da smo bili pri taborju, želimo pa, da bi se precej v naši okolici drugi slov. tabor napravil, gotovo se bomo v obilnišem številu snidli. Tabor Šempaski pa nam ostane v vednem spominu kakor naši vrli slov. govorniki. Pa tudi tomlinskih pevcev ne moremo pozabiti, ker so takó izvrstno peli, da jih je bilo pravo vselje slišati. Živili!

V Ipavskem sv. Križu so imeli ondašnji čč. OO. Kapucini 20. t. m. nenavadno svečanost.

Leseni križ z orodjem britkega terpenja Kristusovega, ki je neki čez 80 let pred cerkvijo kriškega samostana stal, bil je vže tako trohljiv, da je bilo treba novega napraviti. Goreči ino po vsi Ipavski dolini posebno spoštovani guardjan, O. Kajetan, (ki je ne davno zopet za guardjana v sv. Križu izvoljen bil), si je veliko prizadel, da bi ta zastava našega odrešenja slovesno postavljena bila.

Povabil je v ta namen v. č. gospoda kanonika Rudal-a iz Gorice, da so novi križ blagoslovili. Zbrali so se okoli 9. u. OO. redovniki vsi, domači ino nekteri duhovni iz okolice ino obilno pobožnih.

Iz farno cerkve smo šli v procesiji ter žalostni dol sv. rožnega venca moleči do mesta, kjer stoji sv. križ. Pod križem so g. kanonik prav izvrstno ino ginljivo razložili pomen orodja Krist. terpenja, ter dogmatično ino historično dokazali, kaj križ pomeni ino kako da je treba to sv. znamenje v posebnej časti imeti. Potem so križ slovesno blagoslovili, ga objeli ino poljubili, in za njimi vsi duhovni ino redovniki. Na to izročiljo ino priporočiljo vernim še enkrat spoštovanje ino čiščenje sv. križa — V cerkev nazaj gredé se je zahvalna pesem pela ino s slovesno sv. mašo ino zadnjč blagoslovom s sv. rešnjim telesom svečanost sklenila.

Med nazočimi pobožniki so bili pri celej slovesnosti tudi blagorodni gospod grof Lanthieri, ki so posebno pripomogli napraviti ino povzdigniti svečanost s tem, da so ves les za napravo križa darovali. — Hvala ino obilen blagoslov s sv. križa posebno pri tej slovesnosti nazočim ino njim, ki so v njega povzdignenje, kaj pripomogli!

Domači novičar.

(Šolsko leto v Gorici) se začne 3. novembra. Vpisujejo se novi učenci na gimnaziji 30. in 31. okt. in 2. novembra; sprejemnine plačajo po 2 gold. 10 s.; 5. in 6. nov. je sprejemna preskušaja; kdor je dobro ne opravi, pojde v poseben še le letos vpeljani pripravljavni razred, v katerem bo moral vsak učenec 2 gold. šolnine na mesec plačavati. — Vpisavanje na realki je vsak 31. okt. 1. in 2. nov. od 8-12 ure dopoldne; sprejemna preskušnja bo 5. nov. (pripravljavnega razreda ne bo na realki). — Na normalki je vpisavanje tiste dni kakor na gimnaziji. Šolnina — 2 gld. 50. s. za vsacega pol leta — se mora naprej plačati (in sicer meseca decembra in maja). Oprostiti šolnine se sme samo tretjina vseh učencev; prošnje za oproščenje se morajo oddati do 15. novembra. Nedeljska šola se začne 8. nov.

(K kmetijskemu zboru), kateri bo od 9. — 14. novembra na Dunaji in v katerem se bodo preudarjale važne kmetijske zadeve, pojdeta tudi od goriške kmetijske družbe dva poslanca.

(Fotografija Šempaskega taborja), ki jo je naredil

fotograf Aschenbrenner, je na ogled izpostavljena v knjižnici K. Sohar-jevi, in se prodaja po 1 gold. 20 s.

(Tridnevna vojaška manovra na Ipavskem) v „Dom“ že napovedana je bila od ponedeljka do srede. (Vreme jo je menda pretrgalo).

(Prvi letošnji sneg) na Mrzovou, Čavnu itd. je zametel v sredo 28. t. m. V Gorici smo imeli večeraj o solnč. izhodu + 3° R.

(Telovadsko društvo v Gorici) z naslovom „Società goriziana di ginnastica“ se je te dni ustanovilo. Predsednik mu je zdravnik dr. J. Maučovič, namestnik njegov advokat dr. Rimondo; denarničar g. J. Godina; odborniki gg. Jan. Bozzini, Ed. dr. Seitz, Henrik Jurčič, (tajnik), Rud. grof Attems, Iv. Kovačič.

(„Novi svet“) je naslov izvirni šuloigri, ki se ravno pri Seitz-u tiska. Gledališče je Kobarid; predmet železnica predelavska. Spisal v staroklasčnih verzih gimn. prof. g. Ant. Klodč.

Govori

na taborji Šempaskem.

V poslednjem listu smo povedali le sploh, kateri govorniki in o čem je ta ali ta govornik govoril; danes smo začeli priobčevati govore same. Kar se tiče obravnavanja, naj omenimo še to, da je predsednik pred vsakim govorom popred dotično točko naznanil, jo glasno in razložno prebral in potle pristavil, kdo da jo bodo z govorom razlagal in podpiral. Na to je dal govorniku besedo. Govornik je stopil na govorišče, spred odra moleče, in gologlav govoril. Tistim besedam ali stavkom, ki so jim bili nar bolj všeč, so ljudje s primernimi besedami pritrjevali, ali pa govorniku „živio“ klicali. Ko je govornik odstopil, je napovedal predsednik glasovanje, točko še enkrat prebral in rekel, da, kdor je zadovoljen, da se tako sklene kakor se točka glasi, naj vzdigne roko. Vsakrat je vsa množica roko vzdignila *).

Nar popred pa je imel dr. Lavrič kot predsednik osnovalnega odbora vvodni govor; glasi se tako-le:

Iz dna svojega srca Vas pozdravljam, bratje Slovanci! Zbrali smo se pod milim nebom in pred vaim svetom, da izrečemo tu na starodavni slovenski zemlji (Živio), da hočemo, naj se zgodi kar hoče, ostati zvesti in biti vedno vrednejši sinovi matere Slave (Živio, hočemo ostati.) Ta visoki pomen ima današnji narodni shod, kterega imenujemo tudi slovenski tabor. In zares, tabor ima biti v duševnem zmislu. Če so se naši prededje v taborih z mečem branili groznih napadov divjih Turkov in drugih sovražnikov, hočemo in moramo mi tukaj tirjati in braniti svete pravice naroda našega, in to z besedo in glasovanjem, kakor se spodobi svobodnim možakom; — Kot svobodni možje volimo svoje župane, starešine in deželne poslance, ki nas imajo zastopati in v našem imenu delati za nas. V narodnih taborih pa izreka ljudstvo samo, česar želi in potrebuje in to je gotovo velika dobrota, neprecenljive važnosti. Vlada pri takih prilikah izveda iz prvega vira, kako ljudstvo misli in po čem hrepeni (klici: svoji hočemo biti, svoj jezik hočemo imeti). Poslancem so taki ljudski sklepi pravi stebri, na ktere morejo opirati svoje predloge v deželnih zborih; ljudstvo pa se v taborih vedno bolj zaveda svojih moči ter pravice svoje narodnosti in vrednosti. Brez narodnih shodov torej ne more narod sam delati sebi v korist, brez pravice narodnih shodov ni narod svoj niti popolnoma svoboden. Zato se je najbolj svobodni narod, so se Angleži zmerom branili za to neprecenljivo pravico, in še danes se preradi in pogostoma zbirajo v narodne shode ali tabore. Veselimo se tedaj, da smo se zdramili tudi mi Slovenci in da začnemo živeti novo duševno življenje (hočemo!). Hvala, prelepa hvala zato Vam, ki ste se denes na tisoče tukaj zedinili. Gorko Vam priporočam, ponavljajte tabore, kolikor Vam bo mogoče, kajti le neutrujeno delovanje in sklepanje nam bo pomagalo do zmage (živio!) Priporočam Vam nadalje vse predloge našega dnevnega reda, potrdite jih vse, da pokažete svojo ljubezen in navdušenost za mili naš narod. — V imenu odbora naznanjam začetek tabora. Izvolite si

*) Ljudi Goričani, ki so bili zraven, so imeli to za priseganje (ogni moment ju fazevin zura). Vr.

zdaj predsednika! (Enoglasno klici: Dr. Lavrič!) Zahvalujejem se Vam za zaupanje, katero mi skazujete, (živio! slava!).

G. dr. Lavrič prevzame predsedništvo.

Dr. Lavrič: Zdaj se začne posvetovanje. Prva točka, o kateri se bode govorilo se glasi:

„Naj se zedinijo vsi Slovenci (Dobro! Slava!) v eno kronovino (Da! da! v eno kronovino!) z enim enim deželnim zborom. (klici: to hočemo. Živela Slovenija!)“.

(O tem bode govoril g. dr. Tonkli. (Živio!))

Dr. Tonkli: Slovenski možje! V slogi, v združenju je moč, v neslogi, razcepljenju nezmožnost, slabost, propad. To nas uči zgodovina vseh vekov, vseh časov, vseh narodov, temu je slovanski narod sam živ pa žalosten dokaz. Da te besede opravičim, naj opomnim le v starom veku sloviti Gerkov, kateri, akoravno jih je bila le mala peščica, so bili vsi z zedinjenimi močmi grozovito moč Perzijanov razdeli in se tako sužnosti oteli; kedar je bila pa nastala med njimi nesloga, in so se jeli med seboj vojskovati in pobijati, so bili tako opešali, da so izgubili svobodo in padli pod sužni jarem Rimljanov.

Tudi Slovani so bili pod kraljem Svatoplukom pred blizo tisoč leti združeni v velikomoravsko kraljestvo in so se ubranili grozoviti Germaniki sili: ali kedar so se bili njegovi sinovi razedinili, razpadlo je celo kraljestvo velikomoravsko in Slovani so padli pod sužni jarem nemškega ljudstva.

In dan danes kak je položaj, kako je stanje Slovanov? V avstrijski carevini bliva nas 18 milijonov Slovanov, tedaj nadpolovica vseh avstrijskih ljudstev; in vendar ne nahajamo pri vladi ne onega Slovana, marveč je cela vlada sestavljena le iz takih mož, ki so ali popolnoma tujci, ali vsaj iz nam tujega naroda. Ali to še ni zadosti; razcepljena je lepa Avstrija v dva dela, namreč v dežele ogerske, in v dežele tikraj Litave. Slovani onkraj Litve so podvrženi Magjarom, kakor naši vrli Hrvatje, Srbi in Slovaki, vsi drugi takraj Litve pa Nemcem. Imamo sedaj troje ministerstev, ali v nobenem ne sedi ni eden Slovan.

Da taka vlada ni in ne more biti Slovanom pravična, sledi že iz načela, ki si ga je postavila, to je navlado čez Slovane, in pa iz tega, kako se dejansko Slovanom godi. Povem na priliko, da se odgovarja pravičnim in zmernim zahtevam naših slavni bratov Čehov s tem, da se jim tabori prepovedujejo, vredniki časnikov v ječo mečejo in da so je vpeljal čez glavno mesto, zlato Prago in njeno okolico, tako imenovani izjemni ali prav za prav obsedni stan.

Kako se godi pa nam Slovincem?

Slovenski možje, to pripovedovati mi srce grenka žalost obdaja! Razkosani in razcepljeni smo v šest kronovin s šestimi deželnimi zbori; na Koroškem so Slovenci v tako slabem stanju, da še enega poslanca v deželnem zboru nimajo, akoravno jih je tretjina vseh prebivalcev; na Štajerskem so pogumni slovenski poslanci v deželnem zboru v taki manjšini, da ne morejo nič opraviti, marveč jih Nemci le zasmehujejo. V Istri in Trstu se deželna zbor za Slovence še ne zmenita, ampak tako ravnata, kakor da bi tam sami Lahji bivali. Na Kranjskem imajo Slovenci v dež. zboru sicer večino, ali dosedaj njih rodoljubno potezanje za narodne pravice še ni imelo zaželenega vspeha in njih setev ni še rodila zlatih jabelk. Kako se nam godi na Goriškem, vam je znano; tukaj smo mi Slovenci med naklom in kladivom, to je med germanizatorično vlado in med Lahji.

Slovenski možje, akoravno Slovenci plačujejo enake davke v denarji in krvi, kakor drugi narodi, vendar vlada ne priznava slovenskemu narodu enakih pravic, ker na Slovenskem so vse glavne in sredoje šole le nemške ali laške, in se po vseh političnih in sodnijskih uradih uraduje le v nemškem ali laškem, tedaj tujem jeziku; za uradnike se imenujejo pa večidel taki, ki ne umejo našega jezika, in le redko kedaj se zgodi, da domačin v svoji deželi službo dobi.

Kaj je temu krivo, boste popraševali? Temu sta kriva tujčova sila in pa stari greh Slovanov, to je nesloga nas je spravila v sužni jarem, nesloga nas je

razcepila, in nesloga nam še danes tuj jezik nalaga in nas potujčevati hoče.

Slovinci tedaj stari greh, združimo se vsi Slovenci v eno skupino, v eno kronovino, z eno politično upravo in z enim deželnim zborom, in vse se bo v našo korist predrugačilo; Slovenijo stvarimo, da bode nam dika in Avstriji škita in bramba. (Gromoviti klici: Živela Slovenija, hočemo jo!).

Temu, bi znal kdo vgovarjati, se vstavlja historično pravo, in se tedaj združenje vseh Slovincov v eno skupino ne da tirjati in zagovarjati.

Na to odgovarjam jaz, da to, kar imenujejo naši nasprotniki historično pravo, to je bila za Slovence historična krivica; pa slovenski možje, historično krivico, tisočletno historično krivico moramo izbrisati, ker tisoč let je, odkar naš narod pod sužnim jarmom tujstva zdihuje, in po rešenju, po svobodi hrepeni. Kar je zgodovina našemu narodu zakrivila, sodajnost mora poravnati. Slovenski narod je, živi; to je pravo, ki se ne da tajiti, kdor je, ima pravico biti, živeti, zahtevati, da ga nihče v razvitku materialnem in duševnem ne zdrži. Slovenci imamo tedaj prirojeno pravico, od Boga in nature zagotovljeno, da živimo, da se omikamo, materialno in duševno napredujemo; tega prava nam ne bo nikdo tajil, ker to jest faktum! Civilni zakoniki cele Evrope izrekajo, da se osebna prava ne morejo prodati ali da se jih nihče ne more odpovedati. Slovenski narod je tudi oseba moralna; zgorej našta prava so osebna prava celoga slovenskega naroda, in se ne smejo tedaj oddajati. Kdor nam tedaj ta prava kali in pridruže, ta ravna celo proti naredbam državljanskega zakonika.

Materijalno in duševno razvijanje je pa mogoče le v narodnem jeziku; pravico imamo tedaj zahtevati, da se naši otroci v vseh šolah v slovenskem jeziku podučujejo, in da se nam pravo vsake vrste govori v slovenskem jeziku.

Tega pa ne moremo doseči, dokler nismo zedinjeni v Slovenijo, ker Slovenci na Štajerskem in Koroškem so v manjšini nasproti Nemcem, na Primorskem pa nasproti Lahom. Nadsodnija v Trstu je za Primorske Slovence le laška, v Gradcu za vse druge pa le nemška; tedaj ni pričakovati, da bi se v sodnijah slovensko uradovalo.

Tako se godi v šolah na Primorskem; to so namreč ali nemške ali laške; na Kranjskem, Koroškem in Štajerskem pa le nemške. Nikjer pa nimamo skupnega slovenskega učilišča, in ga tudi ne bomo zadobili, ako se ne združimo.

Ko bi bili pa vsi v Slovenijo združeni, bi nam zadostovalo eno namestništvo, ki bi bilo lahko vseslovensko, bi imeli svoje slovenske sodnije in politične in finančne urade, nadsodnije, šole in pa vseučilišče.

(Dalje prih.)

Umrli v Gorici

od 14. okt. do 27. t. m.

14. Franc Grusovin, 33 l., najemni voznik, za sušico; 15. Ursula Culot, 86 l., kmetica, za starostjo; Matija Cararra, 26 l., kmet, za plućnico; 16. Jož Tabaj, 1 l. 7 m., kmečki otrok, za sušico; 17. Edvard Frinta, 31 l., davk. uradnik, za tuberkulozo; 18. Marija Klete, 36 l., s. k. urad. žena za mal. rakom; Anton Brešan, 43 l.; čevljar, za izledne vnetice; Marija Gorjup, 58 l., posastilka sopruge, za plućn. mrtodom; 22. Karolina Makuc, 2 i. 6 m., kmečki otrok, za glitami; 23. Elisabeta Furlani, 63 l., brivca žena, za plućnico; 24. Lucija Venuti, 22 l., kmetica, za plućnico; 25. Marija Batič, 20 d., tapcirja otrok, za božjastjo; Karolina Ružička, 7 m., voj. ohranitelj. pekarska otrok, za božjastjo; Dominik Terpin, 60 l., kočijaž, za plućnico; 26. Julija Jama, 75 l., vdova?, za gržo; Lucija Panek, 53 l., učnica, za mrtodom; 27. Franc Pavlič, 1 l. 2 m., dcnarja otrok, za sušico.

Borsni kurs 28. okt. Metall 57:30; narodno posojilo 62:50; London 115:60; adžjo srebra 113:85; cekini 5:50 $\frac{1}{2}$.

Loterijske številke. Na Dunaji 21. t. m. 3. 45. 70. 88. 69. — V Trstu 28j10 3. 79. 18. 68. 77.